

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ

©2019 ДЕНИСЮК О. В.

УДК 336.1: 338.2(477)

JEL: H61

Денисюк О. В. Оцінка ефективності бюджетного процесу в Україні

Метою статті є виокремлення складових характеристик «ефективність бюджетного процесу» та ідентифікація деформацій бюджетного процесу в Україні. Надано визначення поняття «ефективність бюджетного процесу». Складові ефективності бюджетного процесу згруповані за принципом універсальності для стадій бюджетного процесу на загальні (ті, що притаманні всім стадіям бюджетного процесу) та специфічні (ті, що характеризують тільки окрему стадію бюджетного процесу). Виокремлено такі деформації бюджетного процесу в Україні: затримки в поданні, розгляді проектів та затвердженні закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет); недостатній рівень прозорості процесу та низька активність громадськості у формуванні бюджетних рішень; систематичність більшості порушень бюджетного законодавства; недостатня точність прогнозів макроекономічних і бюджетних показників.

Ключові слова: бюджет, бюджетний процес, стадія, бюджетна процедура, деформація бюджетного процесу, транспарентність.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-3-286-291>

Табл.: 1. **Бібл.:** 28.

Денисюк Олександр Васильович – кандидат наук з державного управління (м. Харків, Україна)

E-mail: Aleksander27@i.ua

УДК 336.1: 338.2(477)

JEL: H61

Денисюк А. В. Оценка эффективности бюджетного процесса в Украине

Целью статьи является выделение составляющих характеристики «эффективность бюджетного процесса» и идентификация деформаций бюджетного процесса в Украине. Дано определение понятия «эффективность бюджетного процесса». Составляющие эффективности бюджетного процесса сгруппированы по принципу универсальности для стадий бюджетного процесса на общие (те, которые свойственны всем стадиям бюджетного процесса) и специфические (те, что характеризуют только отдельную стадию бюджетного процесса). Выделены следующие деформации бюджетного процесса в Украине: задержки в представлении, рассмотрении проектов и утверждении закона о Государственном бюджете Украины (решения о местном бюджете); недостаточный уровень прозрачности процесса и низкая активность общественности в формировании бюджетных решений; систематичность большинства нарушений бюджетного законодательства; недостаточная точность прогнозов макроекономических и бюджетных показателей.

Ключевые слова: бюджет, бюджетный процесс, стадия, бюджетная процедура, деформация бюджетного процесса, транспарентность.

Табл.: 1. **Библ.:** 28.

Денисюк Александр Васильевич – кандидат наук по государственному управлению (г. Харьков, Украина)

E-mail: Aleksander27@i.ua

UDC 336.1: 338.2(477)

JEL: H61

Denysiuk O. V. Evaluating the Efficiency of Budget Process in Ukraine

The article is aimed at allocating the constituents of the characteristics of «efficiency of budget process» and identifying deformations of the budget process in Ukraine. The definition of «efficiency of budget process» is provided. The constituents of the efficiency of the budget process are grouped by the principle of universality for the stages of the budget process in the general ones (those that are peculiar to all stages of the budget process) and the specific ones (those that characterize only a separate stage of budget process). The following deformations of the budget process in Ukraine are allocated: delays in submission, consideration of projects and approval of the Law on the State Budget of Ukraine (decisions on local budget); insufficient level of transparency of process and low activity of the public in formation of budgetary decisions; systematicity of the most violations of the budget legislation; lack of accuracy of forecasts of both the macroeconomic and the budget indicators.

Keywords: budget, budget process, stage, budget procedure, budget process deformation, transparency.

Tabl.: 1. **Bibl.:** 28.

Denysiuk Oleksandr V. – PhD (State Administration) (Kharkiv, Ukraine)

E-mail: Aleksander27@i.ua

Досліджуючи економічні процеси в державі, неможливо оминати оцінку результативності та ефективності останніх, що є базисом для прийняття подальших управлінських рішень на всіх рівнях економічної системи.

Якість реалізації бюджетного процесу в країні має наслідки в різних сферах суспільного життя, для різних категорій суб'єктів суспільних відносин, для різних адміністративно-територіальних одиниць, що обумовлює необхідність ретельного аналізу стадій бюджетного процесу та загальної оцінки ефективності бюджетного процесу.

Бюджетний процес, зокрема в Україні, є предметом дослідження багатьох вчених. Узагальненню

проблем і перспектив бюджетного процесу в Україні присвячені праці М. Сідора [1], І. Філімошкіної та М. Панченко [2]. Порівняльний аналіз бюджетного процесу в Україні та інших країнах світу, можливість адаптації зарубіжного досвіду здійснення бюджетних процедур розкрито у статтях Н. Алексєєвої [3], І. Науменко [4]. Окремі функції управління бюджетним процесом України розглядаються О. Богма [5], С. Бойко, М. Однорогом, Я. Юхименко [6], В. Макогон [7], Дж. Л. Майкселлом і Дж. М. Россом [8].

Одними з найбільш досліджуваних характеристик бюджетного процесу є транспарентність та участь громадськості. У роботах науковців розкриваються особливості забезпечення транспарентнос-

ті бюджетного процесу, визначаються основні міжнародні стандарти та правила відкритості бюджетів, надається оцінка бюджетного процесу в Україні в контексті зазначених характеристик, обґрунтовується позитивний ефект від участі громадськості на ранніх і заключних стадіях бюджетного процесу тощо [9–14].

На теперішній час більшість наукових робіт містить ґрунтовні дослідження певної складової ефективності бюджетного процесу. Комплексний, системний підхід до дослідження означеної тематики використано у працях Т. Бугай, В. Мельник та О. Савастеевої [15–17]: розглянуто сутність цього поняття; виокремлено фактори ефективності перебігу бюджетного процесу; проведено групування ризиків ефективності бюджетного процесу; запропоновано методичні засади оцінки ефективності бюджетного процесу.

Однак численні дослідження визнають наявність систематичних проблем у перебігу бюджетного процесу в Україні, що обумовлює необхідність подальшого пошуку інструментів оцінки його ефективності та стимулювання усунення деформацій.

Метою статті є виокремлення складових характеристики «ефективність бюджетного процесу» та ідентифікація деформацій бюджетного процесу в Україні.

Одним із основоположних принципів функціонування бюджетної системи України згідно з Бюджетним кодексом України є принцип ефективності та результативності, який також розповсюджується і на бюджетний процес. Узагальнено результативність бюджетного процесу проявляється в максимально точному виконанні бюджетних показників згідно з планом. Водночас ефективність бюджетного процесу неможливо звести тільки до оцінки його матеріального забезпечення, а часові рамки необхідно розширити з бюджетного періоду до бюджетного циклу.

У вітчизняній науковій літературі зустрічаються тільки поодинокі визначення поняття «ефективність бюджетного процесу». Так, на думку Т. Бугай, «...під ефективністю бюджетного процесу слід розуміти ступінь досягнення встановлених при складанні, розгляді, затвердженні та виконанні основного фінансового плану держави цілей (забезпечення збалансованості доходів і видатків; створення умов макроекономічної стабілізації; гармонізація бюджетної та економічної політики; досягнення реальних обсягів доходів та видатків; перерозподіл ресурсів між бюджетами бюджетної системи і т. д.)...» [15]. Визначений перелік цілей вказує на часткове ототожнення автором понять «ефективність бюджетного процесу» та «ефективність бюджетної політики».

Дотримуючись законодавчого визначення принципу ефективності та результативності, В. Мельник та О. Савастеева надали таке визначення: «Ефективність бюджетного процесу – це розраховане за

допомогою комплексної системи взаємопов'язаних показників відношення отриманого економічного та соціального ефекту до обсягу витрачених для його досягнення ресурсів (фінансових, матеріальних, організаційних, людських тощо), що визначається на всіх стадіях здійснення бюджетного процесу» [16, с. 78]. У даному визначенні автори підкреслили сутність поняття в контексті методики оцінки, не зосереджуючись на динамічній сутності бюджетного процесу.

Враховуючи відмінність понять «бюджетний процес» та «бюджетна політика» та їх цілей, динамізм досліджуваного поняття, можемо надати таке визначення ефективності бюджетного процесу: це здатність бюджетного процесу забезпечувати безперервне та безперербійне фінансування виконання державою власних функцій та завдань відповідно до обґрунтованих показників. У контексті даного визначення всі втручання в перебіг бюджетного процесу, що призводять до зміни термінів реалізації бюджетних стадій та бюджетних процедур, наявності часових лагів у фінансуванні бюджетних видатків, суттєвих розбіжностей між фактичними, прогнозними та плановими бюджетними показниками тощо, доцільно характеризувати як деформації бюджетного процесу.

Бюджетний процес є складним, комплексним поняттям, що впливає на важкість відбору характеристик ефективності бюджетного процесу. Стадійність бюджетного процесу дозволяє поділити всі складові ефективності бюджетного процесу на загальні (ті, що притаманні всім стадіям бюджетного процесу) та специфічні (ті, що характеризують тільки окрему стадію бюджетного процесу).

До загальних характеристик ефективності бюджетного процесу можна віднести такі:

- 1) дотримання часових обмежень;
- 2) регламентація бюджетних процедур;
- 3) транспарентність бюджетного процесу та участь громадськості;
- 4) контрольні заходи;
- 5) інформаційна взаємодія учасників бюджетного процесу.

Дотримання часових обмежень базується на реалізації всіх стадій бюджетного процесу в установлені правовими нормами терміни. В Україні на теперішній час використовується принцип закріплення чітких дат, хоча доволі тривалий період терміни реалізації особливо другої стадії бюджетного процесу на місцевому рівні залежали від кінцевих дат розгляду та прийняття Державного бюджету України.

Одними з найголовніших дат у перебігу бюджетного процесу є подання проекту закону про державний бюджет КМУ до ВРУ та прийняття відповідного закону ВРУ. За період 2006–2019 рр. фактичні терміни реалізації зазначених дій отримали такі результати:

- 1) подання проекту закону про державний бюджет КМУ до ВРУ було зроблено вчасно лише 9 разів;
- 2) ВРУ прийняла Закон України «Про Державний бюджет України» у встановлені Бюджетним кодексом України строки до 1 грудня тільки для бюджету на 2019 р., 11 разів закон був прийнятий протягом грудня, а бюджети на 2010 та 2014 рр. були прийняті після початку бюджетного року.

Такі затримки мають негативні наслідки як для безперервності бюджетного процесу, так і для узгодженості бюджетної документації, що означає наявність відповідної деформації бюджетного процесу. Попри наявне включення до переліку порушень бюджетного законодавства затримки в поданні, розгляді проектів та затвердженні закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет), існують правові питання щодо притягнення до відповідальності не просто посадових осіб, але в цілому органів влади.

Зауважимо, що підвищує ефективність бюджетного процесу в Україні наявність внутрішнього механізму забезпечення безперебійного фінансування виконання завдань та функцій держави в разі несвоєчасного прийняття закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет).

Характеристика ефективності бюджетного процесу «регламентація бюджетних процедур» розкривається в максимально деталізованому описі перебігу всіх стадій бюджетного процесу на загальнодержавному та місцевому рівнях. Перелік бюджетних процедур повинен містити й «страхувальні» бюджетні процедури на випадок порушень безперервності та безперебійності бюджетного процесу. В Україні до таких процедур можна віднести зазначене вище здійснення витрат бюджету в разі несвоєчасного набрання чинності законом про Державний бюджет України (несвоєчасного прийняття рішення про міс-

цевий бюджет), а також можливість внесення змін до закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет). Наявність такого позастадійного провадження дозволяє, з одного боку, нівелювати недоліки бюджетного прогнозування та планування, а з іншого – зменшити негативні наслідки невизначеності макроекономічної ситуації. Згідно з даними *табл. 1* внесення змін до бюджетних показників доходів Державного бюджету України забезпечило прийнятне відхилення (менше 5%) фактичних доходів від запланованих і дозволило оперативно спрямувати додатковий ресурс на фінансування державних програм.

Наукова спільнота виділяє «Транспарентність бюджетного процесу та участь громадськості» як основоположну характеристику бюджетного процесу. Максимальна відкритість перебігу бюджетного процесу, тобто оприлюднення термінів реалізації бюджетних процедур, супровідної та бюджетної документації, активна позиція громадянського суспільства щодо моніторингу стадій бюджетного процесу дозволяють знизити ризик зловживань у бюджетній сфері з боку державного сектора.

За результатами оцінки The International Budget Partnership [23], за період 2008–2017 рр. рівень відкритості Державного бюджету України, окрім 2010 р., характеризувався як обмежений. Індекс відкритості бюджету у 2017 р. склав 54 бали зі 100 можливих. Можливість участі громадськості в бюджетному процесі оцінена у 2017 р. у 30 балів зі 100 можливих, що відповідає незначному рівню.

Прозорість бюджетного процесу на місцевому рівні, за оцінками Громадського Партнерства «За прозорі місцеві бюджети» [24; 25], у середньому можна охарактеризувати як задовільну. У 2018 р. був розрахований індекс бюджетної прозорості для 50 об'єднаних територіальних громад (ОТГ) і 37 міст: 37 ОТГ мали задовільний рівень прозорості бюджетів,

Таблиця 1

Показники якості бюджетного планування та прогнозування в Україні

Показник	Рік				
	2014	2015	2016	2017	2018
Відхилення фактичних показників доходів Державного бюджету України від прогнозних, %	-28,4	-7,1	-17,2	-9,5	-17,0
Відхилення фактичних показників доходів Державного бюджету України зі змінами від планових, %	-5,5	3,4	1,4	2,9	1,1
Відхилення фактичних показників доходів Державного бюджету України від планових (перша редакція), %	-9,7	12,4	3,5	8,5	1,1
Відхилення фактичних показників ВВП від прогнозних, %	-4,0	15,6	5,5	4,9	-
Відхилення планових доходів Державного бюджету України згідно із законами України «Про Державний бюджет України» зі змінами від планових доходів згідно із законами України «Про Державний бюджет України» (перша редакція), %	-4,4	8,6	2,2	5,5	0,0

Джерело: складено за даними [18–22].

решта – непрозорий місцевий бюджет; 11 міст характеризувалися високим рівнем прозорості бюджету, а решта – задовільним рівнем.

Таким чином, до деформацій бюджетного процесу в Україні можна віднести недостатній рівень прозорості процесу та низьку активність громадськості у формуванні бюджетних рішень.

Контроль та реалізація результатів контрольних дій є обов'язковою складовою будь-якої системи управління. У системі державних фінансів функція контролю представлена як зовнішніми органами, так і внутрішніми, що охоплюють попередній, поточний і наступний контроль.

The International Budget Partnership [23] оцінив якість нагляду за Державним бюджетом України з боку Рахункової палати на 83 бали зі 100 можливих. У середньому за 2008–2017 рр. обсяги виявлених Рахунковою палатою порушень бюджетного законодавства та неефективного використання бюджетних коштів, порушень та недоліків адміністрування доходів державного бюджету дорівнювали близько 25 млрд грн за рік [26].

Державна аудиторська служба України активно запроваджує найкращі практики ведення контрольних заходів (наприклад, ризикоорієнтований відбір об'єктів контролю, активізація аудиторської форми контролю). За період 2014–2018 рр. кількість контрольних заходів скоротилася майже у 12 разів – з 23,8 тис. од. до 2,0 тис. од. Однак частка об'єктів із правопорушеннями не зменшується і досягає рівня майже 90% [27].

За даними Державної казначейської служби України [28], як найголовнішого органу поточного контролю, кількість та обсяги попереджених та усунутих порушень бюджетного законодавства у процесі взяття або реєстрації зобов'язань, фінансових зобов'язань та при прийнятті до виконання платіжних доручень не зменшуються. Обсяги попереджених порушень за період 2014–2018 рр. щорічно зростали в середньому на 154%.

Попри сформовану дієву систему контролю ефективність бюджетного процесу знижує наявність такої деформації: всі контрольні органи щорічно у звітах визнають систематичність більшості порушень. Цей факт висвітлює недоліки у регламентації бюджетних процедур, а вирівнювання деформації лежить переважно у правовій площині.

Інформаційна взаємодія учасників бюджетного процесу характеризує якість інформаційної інфраструктури системи управління державними фінансами. Важливість подальшого вдосконалення ІТ-систем для підтримки реформи державних фінансів зазначена і у Плані заходів з реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 роки (затверджений Розпорядженням КМУ від 24.05.2017 № 415-р).

Специфічні характеристики ефективності бюджетного процесу проявляються постадійно:

1) *стадія складання та розгляд Бюджетної декларації (прогнозу місцевого бюджету) і прийняття рішення щодо них*: обґрунтованість та точність прогнозів. Дані табл. 1 демонструють рівень точності прогнозних даних, що містились у пояснювальних записках до проектів законів про державних бюджет. Для періоду 2014–2018 рр. прогнози обсягів ВВП та доходів Державного бюджету України практично в кожному році не збігалися з фактичними значеннями більше, ніж на прийнятні 5%, що означає наявність ще однієї деформації бюджетного процесу;

2) *складання проектів бюджетів*: обґрунтованість планових показників, визначення показників результативності та ефективності використання бюджетних коштів тощо;

3) *розгляд проекту та прийняття закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет)*: рівень лобювання інтересів, рівень узгодженості політичних інтересів тощо;

4) *виконання бюджету, включаючи внесення змін до закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет)*: точність виконання розпису бюджету; оперативність управління тимчасовими касовими розривами тощо;

5) *підготовка та розгляд звіту про виконання бюджету і прийняття рішення щодо нього*: наявність розширеного пояснення щодо значних відхилень фактичних показників від запланованих; аналіз реалізації бюджетних ризиків у відповідному бюджетному періоді тощо.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи проведе дослідження, визначимо:

1) ефективність бюджетного процесу – це його здатність забезпечувати безперервне та безперебійне фінансування виконання державою власних функцій та завдань відповідно до обґрунтованих показників;

2) стадійність бюджетного процесу дозволяє поділити всі його складові на загальні (ті, що притаманні всім стадіям бюджетного процесу) та специфічні (ті, що характеризують тільки окрему стадію бюджетного процесу);

3) до загальних характеристик ефективності бюджетного процесу можна віднести: дотримання часових обмежень; регламентацію бюджетних процедур; транспарентність бюджетного процесу та участь громадськості; контрольні заходи; інформаційну взаємодію учасників бюджетного процесу;

4) до специфічних характеристик ефективності бюджетного процесу можна віднести: обґрунтованість та точність прогнозів; обґрунтованість планових показників; визначення показників результативності та ефективності використання бюджетних коштів; рівень лобювання інтересів; рівень узгодженості політичних інтересів; точність виконання роз-

пису бюджету; оперативність управління тимчасовими касовими розривами; наявність розширеного пояснення щодо значних відхилень фактичних показників від запланованих; аналіз реалізації бюджетних ризиків у відповідному бюджетному періоді;

5) можна виокремити такі деформації бюджетного процесу в Україні: затримки в поданні, розгляді проектів та затвердженні закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет); недостатній рівень прозорості процесу та низьку активність громадськості у формуванні бюджетних рішень; систематичність більшості порушень бюджетного законодавства; недостатню точність прогнозів макроекономічних і бюджетних показників. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Сідор М. І. Фактори, що впливають на зміст бюджетного процесу в Україні. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія «Право»*. 2015. Вип. 1 (2). С. 68–75.
2. Філімошкіна І., Панченко М. Напрями вдосконалення бюджетного процесу в Україні. *Ринок цінних паперів України*. 2013. № 11-12. С. 31–38.
3. Алексєєва Н. Головні бюджетні процедури: фінансова практика Франції. *Ринок цінних паперів України*. 2013. № 9-10. С. 29–37.
4. Науменко І. І. Досвід правового регулювання бюджетного процесу в країнах Європейського Союзу та його значення для України. *Правове регулювання економіки*. 2014. № 14. С. 245–256.
5. Богма О. С. Узагальнення методологічних основ концепції стратегічного обліку в управлінні бюджетним процесом. *Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємство»*. 2017. № 1. С. 56–60.
6. Бойко С. В., Однорог М. А., Юхименко Я. В. Гармонічний аналіз показників Державного бюджету України та його застосування в бюджетному процесі. *Актуальні проблеми економіки*. 2017. № 2. С. 309–317.
7. Макогон В. Д. Бюджетне прогнозування як інструмент державного регулювання економічних процесів. *Бізнес Інформ*. 2017. № 10. С. 314–318.
8. Mikesell J. L., Ross J. M. State Revenue Forecasts and Political Acceptance: The Value of Consensus Forecasting in the Budget Process. *Public Administration Review*. 2014. Vol. 74. Issue 2. P. 188–203. DOI: 10.1111/psar.12166.
9. Винниченко Н. В. Проблеми забезпечення транспарентності бюджетного процесу в Україні. *Бізнес-навігатор*. 2017. Вип. 3. С. 127–133.
10. Кириленко О. П. Формування інституційного забезпечення прозорості бюджетного процесу в Україні. *Фінанси України*. 2017. № 8. С. 80–94.
11. Леваєва Л. Ю., Кучеренко С. Ю. Необхідність забезпечення прозорості бюджетного процесу. *Економічний вісник університету*. 2017. Вип. 33 (1). С. 350–354.
12. Бухтіарова А. Г., Купрєєва Я. М. Забезпечення прозорості бюджетного процесу в Україні. *Економічний простір*. 2018. № 131. С. 128–139.
13. Guo H., Neshkova M. I. Citizen Input in the Budget Process: When Does It Matter Most? *The American Review of Public Administration*. 2012. Vol. 43. Issue 3. P. 331–346. DOI: 10.1177/0275074012443588.

14. Carlitz R. Improving Transparency and Accountability in the Budget Process: An Assessment of Recent Initiatives. *Development Policy Review*. 2013. Vol. 31. Issue 1. P. 49–67. DOI: 10.1111/dpr.12019.

15. Бугай Т. В. Методичні підходи до оцінки ефективності бюджетного процесу в Україні. *Ефективна економіка*. 2015. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4287>

16. Мельник В. М., Савастєєва О. М. Ефективність бюджетного процесу: поняття та підходи до аналізу. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2017. № 3 (2). С. 75–81.

17. Савастєєва О. М. Ризики ефективності бюджетного процесу на рівні об'єднаних територіальних громад. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. 2017. Вип. 26 (2). С. 92–95.

18. Закон України «Про Державний бюджет України на 2014 рік» від 16.01.2014 р. № 719-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/719-18>

19. Закон України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» від 28.12.2014 р. № 80-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80-19>

20. Закон України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» від 25.12.2015 р. № 928-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/928-19>

21. Закон України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» від 21.12.2016 р. № 1801-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1801-19>

22. Закон України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» від 07.12.2017 р. № 2246-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2246-19>

23. Open Budget Survey 2017: Ukraine / The International Budget Partnership. URL: <https://www.internationalbudget.org/wp-content/uploads/ukraine-open-budget-survey-2017-summary-english.pdf>

24. Звіт. Індекс бюджетної прозорості. Міста / Громадське Партнерство «За прозорі місцеві бюджети». URL: http://probudget.org.ua/db_pic/images/files/file_1550681471.9511.pdf

25. Звіт. Індекс бюджетної прозорості. ОТГ / Громадське Партнерство «За прозорі місцеві бюджети». URL: http://probudget.org.ua/db_pic/images/files/file_1550681529.4389.pdf

26. Річні звіти РП / Рахункова палата України. URL: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/category/32826>

27. Аналітичні звіти / Державна аудиторська служба України. URL: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index>

28. Заходи впливу за порушення бюджетного законодавства / Державна казначейська служба України. URL: https://www.treasury.gov.ua/ua/timeline?type=posts&category_id=6

REFERENCES

- “Analitichni zvity” [Analytical reports]. Derzhavna audytorska sluzhba Ukrainy. <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index>
- Aleksieieva, N. “Holovni biudzhetni protsedury: finansova praktyka Frantsii” [Major budgetary procedures: French financial practice]. *Rynok tsinnykh paperiv Ukrainy*, no. 9-10 (2013): 29-37.
- Bohma, O. S. “Uzahalennia metodolohichnykh osnov kontseptsii stratehichnoho obliku v upravlinni biudzhetyum

protsesom" [Generalization of the methodological foundations of the concept of strategic accounting in the management of the budget process]. *Derzhava ta rehiony. Seriya «Ekonomika ta pidpriemnytstvo»*, no. 1 (2017): 56-60.

Boiko, S. V., Odnoroh, M. A., and Yukhymenko, Ya. V. "Harmonichniy analiz pokaznykiv Derzhavnogo biudzhetu Ukrainy ta yoho zastosuvannia v biudzhethnomu protsesi" [Harmonious analysis of indicators of the State Budget of Ukraine and its application in the budget process]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 2 (2017): 309-317.

Buhai, T. V. "Metodychni pidkhody do otsinky efektyvnosti biudzhethnoho protsesu v Ukraini" [Methodological approaches to the assessment of the efficiency of the budget process in Ukraine]. *Efektivna ekonomika*. 2015. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4287>

Bukhtiarova, A. H., and Kuprieieva, Ya. M. "Zabezpechennia prozorosti biudzhethnoho protsesu v Ukraini" [Ensuring Transparency of the Budget Process in Ukraine]. *Ekonomichniy prostir*, no. 131 (2018): 128-139.

Carlitz, R. "Improving Transparency and Accountability in the Budget Process: An Assessment of Recent Initiatives". *Development Policy Review*, vol. 31, no. 1 (2013): 49-67. DOI: 10.1111/dpr.12019.

Filimoshkina, I., and Panchenko, M. "Napriamy vdoskonalennia biudzhethnoho protsesu v Ukraini" [Directions of improvement of budget process in Ukraine]. *Rynok tsinnykh papiriv Ukrainy*, no. 11-12 (2013): 31-38.

Guo, H., and Neshkova, M. I. "Citizen Input in the Budget Process: When Does It Matter Most?" *The American Review of Public Administration*, vol. 43, no. 3 (2012): 331-346. DOI: 10.1177/0275074012443588.

Kyrylenko, O. P. "Formuvannia instytutsiinoho zabezpechennia prozorosti biudzhethnoho protsesu v Ukraini" [Formation of institutional provision of transparency of the budget process in Ukraine]. *Finansy Ukrainy*, no. 8 (2017): 80-94.

[Legal Act of Ukraine] (2014). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/719-18>

[Legal Act of Ukraine] (2014). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80-19>

[Legal Act of Ukraine] (2015). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/928-19>

[Legal Act of Ukraine] (2016). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1801-19>

[Legal Act of Ukraine] (2017). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2246-19>

Levaieva, L. Yu., and Kucherenko, S. Yu. "Neobkhidnist zabezpechennia prozorosti biudzhethnoho protsesu" [The need to ensure the transparency of the budget process]. *Ekonomichniy visnyk universytetu*, no. 33 (1) (2017): 350-354.

Makohon, V. D. "Biudzhethne prohnozuvannia yak instrument derzhavnogo rehuliuвання ekonomichnykh protsesiv" [Budget forecasting as an instrument of state regulation of economic processes]. *Biznes Inform*, no. 10 (2017): 314-318.

Melnyk, V. M., and Savastieieva, O. M. "Efektivnist biudzhethnoho protsesu: poniattia ta pidkhody do analizu" [Effectiveness of the budget process: concepts and approaches to analysis]. *Problemy i perspektyvy rozvytku pidpriemnytstva*, no. 3 (2) (2017): 75-81.

Mikesell, J. L., and Ross, J. M. "State Revenue Forecasts and Political Acceptance: The Value of Consensus Forecasting in the Budget Process". *Public Administration Review*, vol. 74, no. 2 (2014): 188-203. DOI: 10.1111/puar.12166.

Naumenko, I. I. "Dosvid pravovoho rehuliuвання biudzhethnoho protsesu v krainakh Yevropeiskoho Soiuzu ta yoho znachennia dlia Ukrainy" [Experience of legal regulation of the budget process in the countries of the European Union and its significance for Ukraine]. *Pravove rehuliuвання ekonomiky*, no. 14 (2014): 245-256.

"Open Budget Survey 2017 : Ukraine". The International Budget Partnership. <https://www.internationalbudget.org/wp-content/uploads/ukraine-open-budget-survey-2017-summary-english.pdf>

"Richni zvity RP" [Annual Accounts of the Accounting Chamber]. Rakhunkova palata Ukrainy. <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/category/32826>

Savastieieva, O. M. "Ryzyky efektyvnosti biudzhethnoho protsesu na rivni obiednanykh terytorialnykh hromad" [Risks of the effectiveness of the budget process at the level of the united territorial communities]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya «Ekonomika i menedzhment»*, no. 26 (2) (2017): 92-95.

Sidor, M. I. "Faktory, shcho vplyvaiut na zmist biudzhethnoho protsesu v Ukraini" [Factors that affect the content of the budget process in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Akademii munitsypalnoho upravlinnia. Seriya «Pravo»*, no. 1 (2) (2015): 68-75.

Vynnychenko, N. V. "Problemy zabezpechennia transparentnosti biudzhethnoho protsesu v Ukraini" [Problems of Transparency of the Budget Process in Ukraine]. *Biznes-navihator*, no. 3 (2017): 127-133.

"Zakhody vplyvu za porushennia biudzhethnoho zakonodavstva" [Measures of influence for violation of budget legislation]. Derzhavna kaznacheiska sluzhba Ukrainy. https://www.treasury.gov.ua/ua/timeline?type=posts&category_id=6

"Zvit. Indeks biudzhethnoi prozorosti. Mista" [Report. Budget transparency index. Cities]. Hromadske Partnerstvo «Za prozori mistsevi biudzhety». http://probudget.org.ua/db_pic/images/files/file_1550681471.9511.pdf

"Zvit. Indeks biudzhethnoi prozorosti. OTH" [Report. Budget transparency index. United Territorial Communities]. Hromadske Partnerstvo «Za prozori mistsevi biudzhety». http://probudget.org.ua/db_pic/images/files/file_1550681529.4389.pdf